

Szabados Ferenc Szabadságos Levele

Grenzkontrolle abgetrennt

Wiedereinreise gestattet. Der Urlaubsschein ist mitzuführen und bis zur Beendigung der Urlaubreise sorgfältig aufzubewahren.

Rückkehr-Urlaubsschein Nr: 2965843

Der/Die Schwartz Ferenc Jude
(Vorname) (Familienname)
aus Ungarn
geb. am 1920 (Ort/land, Heimort) beschäftigt als Arbeiter
ist vom Ungarn bis nach Budapest beurlaubt.
(Urlaubsort)

Grund des Urlaubs: Heimurlaub
(Familienheimfahrt, Krankheitsurlaub, Heimurlaub, besondere Anlässe usw.)

Der Urlauber wird mit Rückfahrkarte bis abgefertigt.
Der Urlauber ist über die für die Mitnahme von Geldmitteln in deutscher und der betreffenden ausländischen Währung geltenden Bestimmungen unterrichtet worden.
Der Urlauber ist verpflichtet, nach Beendigung des Urlaubs die Arbeit in unserem Betrieb wiederaufzunehmen. - Er ist, in Deutschland bei der Krankenkasse - Bezirksknappschaft - in 192. 5. 45 versichert.
den 194

Arbeitsamt Graz
Stempel
(Firmenstempel und Unterschrift)

Bestätigung der Krankenkasse
- Bezirksknappschaft - in
Der Beurlaubung der kranken - schwangeren - Versicherten nach (Land)
wird zugestimmt.
den 194
(Dienststempel) (Unterschrift der Krankenkasse oder Bezirksknappschaft)

Auf dem Schein darf nicht radiert oder verbessert werden.

* Nur im Falle der Beurlaubung einer erkrankten oder schwangeren Arbeitskraft auszufüllen. Wenden!

A 220 (B 40) Reichsdruckerei

Az itt látható dokumentumot az ausztriai Hitzendorfban állították ki nekem 1945 májusában. Ezt a város osztrák polgármestere írta alá, és arról szól, hogy szabadon közlekedhetek.

1941. október 13-án bevonultam munkaszolgálatba az V/2. kmsz. [közérdekű munkaszolgálatos] századhoz Hódmezővásárhelyre. Innen 1941 novemberében Kőrösmezőre, Ukrajnába [ez akkor Magyarországhoz tartozott, lásd: Kárpátalja elfoglalása] vittek, ahol tankcsapdákat, hidakat építettünk. 1942 őszén (talán szeptemberben) visszamentünk Hódmezővásárhelyre. Attól kezdve az ország különböző helyein dolgoztattak bennünket egészen 1944 szeptemberéig. 1944 elején Szegedre kerültünk. Amikor az orosz csapatok elérték a várost 1944 szeptemberében, bennünket Sándorfalván, Baján, Mohácson és Pécsen keresztül gyalog hajtottak egészen Körmendig.

Körmendről 1944. október elején Eberaubá, Ausztriába deportáltak [Eberau, az egykori Monyorókerék az osztrák--magyar határon van. -- A szerk.]. [Ez a gyalogút hozzávetőlegesen, a mai útvonalon a következő távolságokat jelentette: Szegedről Sándorfalváig 14 kilométer; Sándorfalváról Bajára 102 kilométer; Bajáról Mohácsra 36 kilométer; Mohácsról Pécsre 39 kilométer; Pécsről Körmendre 203 kilométer. -- A szerk.]

Elvittek munkára bennünket egy kis falucskába, Eberau nevű faluba, a határhoz közel. Műszaki alakulat és nem katonai SS vigyázott ránk Eberauban. A zsidók páncélzárókat és tankcsapdákat készítettek. Hogyha jönnek az orosz tankok, akkor egy nagy fallal találkoznak, és nem tudnak továbbhaladni. A lakosság nem volt rossz. Még főztek is nekünk ott. Egy iskolában szálltunk meg, ahová németek jöttek. Egy félkarú német tiszt vezette őket. Elmondták, hogy a betegeket elszállítják olyan helyre, ahol zsidó orvosok fogják gyógyítani őket. Mi még örültünk is neki. Voltak köztünk olyanok is, akik már gyöngélkedtek, nem bírták ezt a strapát. Ezeket elvitték másnap. A munkába menő fiúk messziről látták, hogy a betegekkel megásatták a sírjukat, és agyonlőtték őket.

Egyszer ebben a kis faluban riadót fújtak, hogy azonnal csomagolni kellett. Útnak indítottak minket nyugat felé, több ezer embert, de nem az országúton vittek bennünket. Kimentünk a faluból, és akkor neki egy hegynek, hegyen keresztül mentünk egy napig, és a hegynek a másik oldalára értünk azért, hogy ne a falvakon keresztül menjünk. Úgy látszik, nem akarták, hogy lássanak bennünket. Egy ideiglenes táborba akartak vinni minket. Mire odaértünk, a tábor üres volt. Azok, akik minket még a lágerig vittek, egyszer csak eltűntek. Mi még mindig mentünk. Erdőkben aludtunk. Döglött lovakat ettünk, mindent megettünk, ami emészthető volt. Jelentkeztünk az úton egy lágerben, Graz mellett Liebenauban. [Az ausztriai pontos helyszíneket nem sikerült rekonstruálni. - A szerk.] Azt mondtuk, hogy magyarok vagyunk, és erődépítésre jöttünk, és szeretnénk munkába állni. Nem árultuk el, hogy zsidók vagyunk. Az ottani SS-parancsnok -- hála istennek -- megtiltotta, hogy belépünk. Azt mondta, magyarok nem jöhetnek be, mert a táborban tízfuszos zsidók tartózkodnak. Továbbmentünk, pontosabban továbbhajtottak bennünket.

Akad a németek között egy beosztott parancsnok. Nem SS, hanem csak egyszerűen behívták katonának, és a zsidók mellé tették. Elmonda nekünk, hogy a helyzet veszélyes. Közölte, nem tudja, mi lesz velünk. Azt is elmonda, ne menjünk hozzá, mert ha észreveszik, hogy beszél velünk, akkor rögtön elmozdítják, és kapunk helyette egy gyilkost. Igyekeztük őt elkerülni. Ennek a parancsnoknak volt valami asztalosüzeme 15 kilométerre a házától, Hitzendorfban. Egy makói fiú tudta, hogy hol helyezkedik el az a falu, ahol ez a parancsnok lakott. Amikor odaértünk Hitzendorfba, ez a magyar katona megkereste, és mondta neki, hogy itt vagyunk. Az ottani nyilasok, azaz az SS-ek piszkálták ezt az embert, hogy hol vannak a zsidói. Téged a zsidókhoz tettek -- mondták neki --, akkor hol vannak a zsidók? Nem tudom, mit mondott, mit hazudott. Elhelyezett az üzemben bennünket. Onnan is kivittek munkára, és kérdezték tőle Grazból jövő SS-ek, hogy kik ezek. Nem mondták meg nekik, hogy zsidók vagyunk. Azt mondták, hogy erődépítő magyarok, nagyon jó munkások, és nagyon németbarátok. És akkor továbbmentek.

De már akkor a németek is szétestek. A végén a helyzet teljesen zűrzavarossá vált, már szöktek, amerre lehetett, mindegy volt nekik, merre. Felszabadultam, se a németek, se az angolok nem jöttek be, de az oroszokat láttuk elmenni. Ők sem jöttek be az üzembe, mi se mentünk ki. És akkor ott felszabadultunk, ott voltunk vagy tíz napig az asztalosüzemben.